

## ЗВІТ

Про результати акредитаційної експертизи освітньої програми

Заклад вищої освіти	<b>Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича</b>
Освітня програма	<b>26903 Богослов'я</b>
Рівень вищої освіти	<b>Бакалавр</b>
Спеціальність	<b>041 Богослов'я</b>

Цей звіт складений за наслідками акредитаційної експертизи згаданої вище освітньої програми, що проводилася Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

Звіт є результатом роботи експертної групи. Його основним призначенням є систематизація отриманої інформації, її аналіз та безпосереднє оцінювання якості освітньої програми. Звіт призначений як безпосередньо для закладу вищої освіти, так і для широкої громадськості. Він є публічним документом та буде оприлюднений на сайтах Національного агентства і закладу вищої освіти. Він також є підставою для прийняття подальших рішень галузевою експертною радою та Національним агентством.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

*Використані скорочення:*

**ID** - ідентифікатор

**ВСП** - відокремлений структурний підрозділ

**ЄДЕБО** - Єдина державна електронна база з питань освіти

**ЄКТС** - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

**ЗВО** - заклад вищої освіти

**ОП** - освітня програма

## Загальні відомості

### 1. Інформація про освітню програму

Назва ЗВО	<b>Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича</b>
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	<b>26903</b>
Назва ОП	<b>Богослов'я</b>
Галузь знань	<b>04 Богослов'я</b>
Спеціальність	<b>041 Богослов'я</b>
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	<b>Бакалавр</b>
Вид освітньої програми	<b>Освітньо-професійна</b>

### 2. Відомості про склад експертної групи та акредитаційну експертизу

Склад експертної групи	<b>Жуковський Віктор Васильович, Матер`ян Естер Миколаївна, Шимко Олена Володимирівна (керівник)</b>
Залучений представник роботодавців	<i>не застосовується</i>
Дати візиту до ЗВО	<b>11.06.2020 р. – 13.06.2020 р.</b>

### 3. Посилання на документи, які підлягають оприлюдненню закладом вищої освіти на своєму вебсайті

Відомості про самооцінювання ОП	<a href="http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/07%20slovnyk/page02">http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/07%20slovnyk/page02</a>
Програма візиту експертної групи	<a href="http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/07%20slovnyk/page03">http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/scienc/07%20slovnyk/page03</a>

### 4. Інформація про наявність у звіті інформації з обмеженим доступом

Звіт не містить інформацію з обмеженим доступом

#### I. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації з підстав, не пов'язаних із відповідністю критеріям оцінювання якості освітньої програми:

**відсутні**

## II. Резюме

## **Загальні враження про ОП, найголовніші висновки щодо відповідності Критеріям**

Під час опрацювання відомостей про самооцінювання ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (далі ЧНУ ім. Ю. Федьковича) та он-лайн візиту до ЗВО експерти докладно ознайомилися з цією ОП та особливостями її функціонування. У процесі аналізу експертна група виявила ряд контекстуальних чинників (освітніх, регіональних, конфесійних, професійних тощо), котрі зумовлюють особливості функціонування ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича і досягли колегіального висновку стосовно її відповідності / невідповідності Критеріям якості. Експертна група пересвідчилася у присутності богослов'я в загальноуніверситетському контексті ЧНУ ім. Ю. Федьковича, загалом, і в структурі філософсько-теологічного факультету, зокрема. Ця присутність відповідає як історії ЗВО, так і становить важливу складову ідентичності та місії університету сьогодні. Експертна група визнає спроможність ОП "Богослов'я" і надалі приваблювати здобувачів вищої освіти та налагоджувати довгострокову й конструктивну співпрацю із стейкхолдерами: • співпраця з працевлаштувачами підтверджується тривалою історією програми, значною кількістю випускників, працевлаштованих у церковних структурах та дотичних до богослов'я сферах; • співпраці з академічною спільнотою засвідчується партнерськими стосунками із ЗВО в Україні та за кордоном; • наявність співпраці із соціальними партнерами було з'ясовано під час он-лайн конференцій. Експертна група зауважує, що аналізована ОП - єдина в Україні програма з богослов'я, що діє в державному закладі вищої освіти, а саме - в ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Програма стикається з певними труднощами, що пов'язані: • з одного боку, з необхідністю університету дотримуватися усіх (без виключення) вимог законодавства, котрі стосуються державних закладів вищої освіти; • з іншого - обмежень, котрі накладає на ОП галузева специфіка та внутрішні змістові особливості самої програми. Експертна група відзначає наполегливу й багаторічну працю гаранта, групи забезпечення програми й науково-педагогічного колективу, котрі вболівають за ОП, підтримують і розвивають її, не дивлячись на брак фінансування, жорстке конкурентне середовище всередині великого національного університету та з боку інших духовних навчальних закладів. Ця ОП протягом майже трьох десятиліть успішно функціонує, не зважаючи також на зовнішні виклики і труднощі (політична кон'юнктура, культурно-національний фактор регіону, тривала конфесійна ізоляція УПЦ КП тощо). Не дивлячись на низку слабких сторін, недоопрацювань та труднощів з якими стикалась в минулому, і які, частково, залишаються і тепер (про це мова нижче), ОП відповідає критеріям якості.

### **Підсумок сильних сторін програми та позитивних практик**

1. Специфіка програми її цілі та унікальність достатньо чітко виражені, і спрямовані на суспільно-практичну роботу майбутніх випускників, як священнослужителів та душпастирів, так і мирян, які отримують компетентності необхідні для працевлаштування як в церковних так і світських структурах, які будують свою професійну діяльність на цінностях. 2. Програма насичена і збалансована, та дозволяє здобувачу не лише досягнути базові теоретичні знання з різних сфер богословської науки, а й, завдяки практикам, отримати навички застосовувати ці знання у своєму служінні, як церковному так і суспільному. 3. Наявність у ЗВО розвинутої системи підтримки ОП та освітнього середовища в цілому; 4. Можливість здобувачів вищої освіти продовжити навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти за цією самою спеціальністю у даному ЗВО; 5. Високий відсоток (42 %) працевлаштування випускників за спеціальністю у релігійні структури на Буковині та за її межами; 6. Щире бажання роботодавців (єпархіальних установ) підтримувати ОП та працевлаштовувати випускників ОП на парафіях та у релігійних структурах. Не дивлячись на згадані виклики і труднощі, та брак фінансових ресурсів, викладачі і науковці мають серйозний досвід вибудовування такої ОП, яка відповідає запитам стейкхолдерів та специфіці, і відповідно, викликам регіонального, конфесійного, національно-культурного контекстів. 7. Підтримка програми на внутрішньому університетському та церковному рівнях, що дозволяє оновлюватись, відповідати на виклики та поступово підвищувати якість до рівня світових зразків. 8. Експерти відзначають політику ЗВО щодо формування комплексних засад дружнього простору до здобувачів вищої освіти. Комісія звернула увагу на прозорість та відкритість у взаєминах керівництва та студентів. Вагомою перевагою ЗВО є створення матеріальної бази задля комфортного та безпечного середовища для здобувачів вищої освіти, яке дозволяє задовольняти їхні різноманітні потреби та інтереси.

### **Підсумок слабких сторін програми та рекомендації з її удосконалення**

1. Жорстке фокусування програми на "духовному служінні", тобто фаховій спрямованості на підготовку священнослужителів для парафій ПЦУ на Буковині і в суміжних регіонах. Це надає програмі чіткого позиціонування на ринку праці, однак обмежує щодо взаємодії із іншими (у тому числі соціальними) організаціями - школами, службами опіки, дитячими будинками, установами паліативної допомоги, центрами психологічної допомоги тощо). Бракує освітніх компонентів для ширших можливостей вибору супутніх, богослов'ю, професійних напрямів. 2. Низький рівень інтернаціоналізації програми (брак участі в міжнародних проектах обміну студентами і викладачами, відсутність гостьових викладачів та науковців, відсутність міжнародних наукових конференцій, програм тощо). 3. Досить обмежене ресурсне забезпечення програми: комплектування бібліотечних фондів фаховою літературою з богослов'я (підручники, посібники та періодичні видання) достатньо скромне, хоча й мінімально-достатнє для бакалаврської програми. 4. Рекомендується збільшити кількість дисциплін вільного вибору

здобувачами освіти. Під час інтерв'ю останні висловили побажання вивчати дисципліни, спрямовані на формування компетентностей, необхідних для реакції на сучасні виклики. З огляду на їх побажання рекомендується збільшити кількість тем і завдань, що пов'язані з опрацювання сучасних англомовних джерел у сфері богослов'я.

### III. Аналіз

У цьому розділі експертна група описує встановлені під час акредитаційної експертизи фактичні обставини, аналізує та оцінює їх, а також надає свої рекомендації щодо удосконалення ОП та діяльності за нею за окремими критеріями.

#### Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми:

##### 1. Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти.

За інформацією, котра міститься на титульній обкладинці, ОП "Богослов'я" (бакалавр) (<http://www.religstud.chnu.edu.ua/>) розроблена на кафедрі культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ ім. Ю. Федьковича (протокол № 11 від 30.05.2017), погоджена методичною комісією (протокол № 10 від 30.05.2017), та затверджена Вченою радою філософсько-теологічного факультету (протокол № 10. від 31.05.2017). Введена в дію 01.09.2017 згідно з наказом ректора ЧНУ № 162ф/15 від 03.07.2017. Ця інформація суперечить даним, котрі подано у відомостях самооцінювання, а саме - погодження на засіданні методичної комісії кафедри культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ ім. Ю. Федьковича протокол № 2 від 27.09.2016, затвердження на засіданні кафедри культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ ім. Ю. Федьковича (протокол № 4 від 25.10.2016), засідання Вченої ради філософсько-теологічного факультету (протокол № 3 від 26.10.2016), та рішення Вченої ради університету протокол № 11 від 31.10.2016. Введення в дію ОП 01.09.2018 згідно з наказом ректора ЧНУ № 2127 від 24.11.2018. Вказані формальні моменти потребують узгодження. ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича передбачає присвоєння освітньої кваліфікації бакалавр богослов'я. Розробники ОПП: 1. Щербань М.В. – доцент кафедри культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ, кандидат наук з богослов'я, кандидат історичних наук (спеціальність 09.00.11 – релігієзнавство), доцент – керівник проектної групи – гарант освітньої програми 2. Шкрібляк М.В. – завідувач кафедри культурології, релігієзнавства та теології Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, доктора філософських наук спеціальність 09.00.11 – релігієзнавство), доцент. (Інформація наявна в ОП, однак відсутня у відомостях СО) 3. Лагодич М.М. – доцент кафедри культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ, кандидат наук з богослов'я, кандидат історичних наук (спеціальність 09.00.11 – релігієзнавство), доцент. ОПП оприлюднено на офіційному сайті ЧНУ ім. Ю. Федьковича: <http://www.religstud.chnu.edu.ua/res//religstud/osvitprogbakbog.pdf>

##### 2. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін.

Мета - забезпечити підготовку висококваліфікованих фахівців ... за спеціальністю "Богослов'я". Відповідно до Концепції розвитку ЧНУ на 2012 - 2022 роки, пріоритетом є «збагачення національно-історичних, культурно-освітніх традицій і використання соціокультурних, соціально-економічних та регіональних можливостей». Візія Університету - цілісна система «підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, науки та інновацій, що відповідає наявним і майбутнім суспільним потребам та є конкурентоспроможною на ринку освітніх і наукових послуг України та світу». Отже, ОП, її мета корелюється з місією і стратегією ЧНУ. Водночас, певна декларативність та теоретичність цілей та унікальності програми вимагала уточнення, що було зроблено на зустрічах з гарантом та керівниками. Було з'ясовано специфіку ОП в культурно-національному та конфесійно-церковному контексті, як з погляду роботодавців, так і ресурсних можливостей. До відомостей СО долучено копії рецензій:  проф. Кралука П. М., котрий зазначив, що "у програмі чітко й коректно визначено цілі та завдання, диференційовано описано різноманітні компетенції, окреслено сфери теоретичного та практичного застосування в майбутній професійній діяльності тих знань і вмінь".  проф. Чорномореця Ю. П., котрий написав: "Констатуємо адекватно сформульовані цілі і завдання освітньо-професійної програми". До відомостей СО долучено відгуки роботодавців:  керуючого Чернівецько-Хотинською єпархією УАПЦ архієпископа Чернівецького і Хотинського Германа (лист № 51 від 20.02.2020);  керуючого Житомирсько-Овруцькою єпархією ПЦУ, єпископа Паісія (лист № 37 від 20.04.2018). Під час он-лайн візиту відбулася зустріч із: архієп. НЕСТОРМ (Писик А. А.) – керуючим Тернопільською єпархією ПЦУ; архієп. ГЕРМАНОМ (Семанчук П. С.) – керуючим Чернівецько-Хотинською єпархією ПЦУ; єп. ПАЇСІЄМ (Кухарчук В. П.) – керуючим Житомирсько-Овруцькою єпархією ПЦУ; Бухаровим С. – в.о. начальника відділу з питань релігій та національностей Чернівецької ОДА. Роботодавці визнали професійну підготовку випускників та відсутність нарікань щодо їх вмінь, що непрямо свідчить про коректне формулювання мети, завдання та компетенцій ОП. У Меморандумі про співпрацю між ЧНУ і Київською Митрополією УПЦ (ПЦУ) від 14.12.2019

зазначається, що «Сторони погодилися про об'єднання зусиль ... для підготовки фахівців з ВО за спеціальністю 041 Богослов'я, з метою працевлаштування священнослужителів, церковнослужителів та інших працівників установ і організацій ПЦУ». ЕГ отримала угоди 1994 та 2003, які засвідчують історичну тяглість співпраці православних єпархій і ЧНУ та демонструють врахування запитів здобувачів ОП, які, отримуючи збалансовану та різносторонню теоретичну і церковно-практичну богословську освіту, можуть себе реалізувати як душпастирі в Церкві, і як фахівці з церковно-релігійних питань у світських організаціях. Цілі та програмні результати ОП тягло формувались і корегувались у співпраці із ЗВО України - КПБА, НУ «Острозька академія» НПУ ім.М.Драгоманова, УКУ

### **3. Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм.**

У відомостях самооцінювання зазначено, що враховано галузевий контекст, який переважно зосереджений на підготовці священно- та церковнослужителів. В ОП враховано регіональний запит на підготовку фахівців із богослов'я, щодо їх реалізації як професіоналів в галузі релігії (місіонер, єпископ, священнослужитель (пресвітер, диякон) чи як допоміжний персонал релігійних організацій, що не має духовного сану: регент, релігійний проповідник, читець. Розвиток ОП відбувся з 1994 р. в надзвичайно складних обставинах пострадянської дійсності зі всіма викликами нерозуміння, несприйняття богослов'я як науки, академічної програми та дисципліни. Вона міняється у відповідності з викликами часу та релігійного і національного контекстів. Головний акцент на практичності, соціальному спрямуванні до служіння в Церкві та позацерковних структурах. Важливим є регіональна та галузева специфіка Буковини, у відповідності до якої конфігурується програма, пропонуючи мовні (румунська, англійська), та низку небогословських дисциплін, які додають гнучкості та можливості отримати додаткові компетентності та навички. Під час спілкування з представниками університету та стейкхолдерами неодноразово наголошувалося, що особливостями програми вважаються: □ її регіональна унікальність, як єдиної богословської програми на Буковині, що здійснюється в рамках державного ЗВО; □ її спрямованість на класичне, традиційне богослов'я та відродження традицій вітчизняної та європейської богословської науки, котрі було занедбано за часів радянської дійсності. □ її спрямованість на практичне церковне та суспільне служіння. У відомостях самооцінювання зазначено, що в ОП враховано досвід вітчизняних та закордонних ЗВО, щодо підготовки фахівців за спеціальністю Богослов'я, з посиланням на Український католицький університет, Університет ім. Св. Кирила і Мефодія (м. Велико Тирново, Болгарія). Зустрічі з гарантом програми, керівниками факультету та начальником відділу міжнародних зв'язків ЧНУ допомогли конкретніше з'ясувати стан співпраці з українськими богословськими закладами та «міжнародними освітніми центрами». Якщо співпраця з колегами українських ЗВО є на задовільному рівні, то міжнародна співпраця останні роки лише розпочинається і група забезпечення ОП свідомо необхідності приділити особливу увагу цьому питанню. На жаль, в ОП слабо представлено кореляцію результатів навчання із соціальною, поліконфесійною та багатонаціональною специфікою регіону, що визнається самим ЗВО та розглядається як можливість розвитку та вдосконалення ОП. Необхідно звернути особливу увагу на покращення «діалогічного» виміру ОП, спрямованої як до інших конфесій так і різних ЗВО України та партнерських університетів Європи

### **4. Освітня програма дозволяє досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності). За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти, програмні результати навчання повинні відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня.**

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я відсутній. У Відомостях самооцінювання зазначено, що визначені програмні результати навчання відповідають сьомому рівню національної рамки кваліфікацій (<https://mon.gov.ua/ua/osvita/nacionalna-ramka-kvalifikacij/rivni-nacionalnoyi-ramkikvalifikacij>). В відомостях самооцінювання наведено кореляцію Програмних компетенцій та Програмних результатів навчання відповідно до сьомого рівня національної рамки кваліфікацій. ЕГ вважає кореляції об'єктивними.

#### **Загальний аналіз щодо Критерію 1:**

##### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 1.**

Тягла і ґрунтовно напрацьована традиція підготовки бакалаврів "Богослов'я" в ЧНУ ім. Ю. Федьковича існує з 2003 року, (а богословська програма ще з 1994 р), використовує досвід богословських програм ЗВО України та європейських університетів, має академічну та чітко виражену практичну спрямованість та направлена на відродження вітчизняної богословської науки та забезпечення православних єпархій, нецерковних закладів та організацій добрими священнослужителями і фахівцями з богослов'я. 2. Мета ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича відповідає Місії і Стратегії ЧНУ імені Юрія Федьковича, визначених нормативними документами Університету. 3. Під час розроблення ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в університеті враховано думку академічної спільноти,

роботодавців (єпархіальних установ та світських організацій та закладів), соціальних партнерів (формально не відображено). 4. Протягом тривалого часу ОП користується сталим попитом на ринку праці, єпархіальні установи готові залучати випускників для духовного служіння та для роботи у церковних установах. Більше того, правлячі єпископи готові подавати запит-замовлення на відповідну кількість випускників ОП. 5. Випускники можуть продовжити навчання у рідному університеті, оскільки в ЧНУ ім. Ю. Федьковича існує ОПП "Богослов'я" другого (магістерського) рівня вищої освіти.

### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 1.**

1. Вузькоспеціальна спрямованість ОП, котра визнається самим ЗВО та кафедрою: «пропонована ОП (як за своїм спрямуванням, так і за змістовим наповненням) в цілому відповідає лише першій спеціалізації». Така вузька спеціалізація обмежує можливості випускників щодо подальшого працевлаштування, чи продовження навчання. Рекомендація: ввести в ОП освітні компоненти, які б дозволяли здобувачам отримувати навички та компетентності з суміжних чи потрібних для Церкви напрямків (наприклад: журналістика, психологія, менеджмент та управління, іконопис, музикознавство тощо). Це розширить можливості як працевлаштування, так і вибору подальшого навчання для тих, хто не буде священиком. 2. Незважаючи на вузькоспеціальну спрямованість в ОП мало уваги приділено сучасним суспільним викликам, як от війна, проблема адаптації ветеранів війни, питання налагодження міжконфесійних контактів (зокрема, з Румунською ПЦ і її громадами на Буковині), соціального служіння духовних осіб тощо. 3. Відносно слабкий зв'язок ОП із соціальними партнерами. Сучасна присутність фахівців-богословів у суспільному середовищі може бути значно ширшою за священно- та церковнослужіння. Як відповідь на суспільний запит фахівці-богослови можуть бути присутні у школах та виховних закладах, інтернатах та дитячих будинках, установах паліативної допомоги, хоспісах, установах Червоного хреста, центрах ВІЧ / СПІД тощо. 4. Слабка присутність програми в інформаційному просторі. 5. Слабка інтернаціоналізація. Міжнародна співпраця перебуває на початковому етапі. Необхідно значно посилити рівень викладання англійської мови.

### **Рівень відповідності Критерію 1.**

Рівень В

### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1.**

Обґрунтування рівня відповідності Критерію 1: Розвиток ОП відбувся з 1994 р. в надзвичайно складних обставинах пострадянської дійсності зі всіма викликами нерозуміння, несприйняття богослов'я як науки, академічної програми та дисципліни. Головний акцент на практичності, соціальному спрямуванні до служіння в Церкві та позацерковних структурах. Важливим є регіональна та галузева специфіка Буковини, у відповідності до якої конфігурується програма, пропонуючи мовні (румунська, англійська), та низку небогословські дисципліни, які додають гнучкості та можливості отримати додаткові компетентності та навички. ЕГ вважає, що на формальному рівні враховано думку роботодавців. Водночас, попри наявний певний рівень співпраці і врахування побажань стейкхолдерів, керівники ОП потребують значно інтенсифікувати та систематизувати цей діалог, поширити його на суспільні, соціальні та громадські професійні середовища, які потенційно можуть потребувати фахівців-богословів. Це побажання також включає потребу значно інтенсивнішої співпраці з усіма ЗВО України, які мають подібні програми.

### **Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми:**

**1. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності).**

Обсяг ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича становить 240 ЄКТС, що відповідає Закону України "Про вищу освіту".

**2. Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, складають логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дозволяють досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання.**

Аналіз ОП показав, що 145 (із 175) ЄКТС переліку обов'язкових компонентів спрямовано на формування фахових компетенцій за спеціальністю Богослов'я. Освітні компоненти складають логічну взаємопов'язану систему,

розташовані за принципом «від загального до конкретного» та «від простого до складного». Сукупності освітніх обов'язкових компонентів дозволяє досягти цілей та програмних результатів навчання задекларованих в освітній програмі. Вибіркові компоненти складають 65 ЄКТС й містять також предмети спрямовані на досягнення фахових компетенцій за спеціальністю Богослов'я. Співвідношення обов'язкових та вибіркових компонентів в ОП відповідає вимогам (73 % / 27 % відповідно). Аналіз навчального плану продемонстрував, що із в нього включено не всі освітні компоненти, а тому загальна кількість ЄКТС, відображених в навчальному плані становить 211: в навчальний план не включено практичну підготовку студентів (богословсько-гомелітичну, богословсько-місіонерську та педагогічну практики, загальною тривалістю 19 ЄКТС). Під час інтерв'ю було з'ясовано, що практика проходить протягом усього терміну навчання: кожен п'ятницю для практичної підготовки виділяється цілий день. Однак ми вважаємо, що навіть за такого режиму проведення практична підготовка повинна бути відображена у навчальному плані із відповідною кількістю контактних годин, самостійної роботи та тижневим навантаженням. З іншого боку у Навчальному плані наявні 3 курсові роботи. Ні з освітньої програми (вони там відсутні), ні з навчального плану неможливо з'ясувати, коли роботи виконуються та який характер мають (за навчальною дисципліною або міждисциплінарний). Окрім того, подекуди зустрічаються неспівпадіння і брак структурної впорядкованості в тому, що подається на сайті кафедри і поданою ОП.

### **3. Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеній для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною).**

Факти, докази та їх аналіз: Освітні компоненти освітньої програми відповідають об'єкту вивчення - Святе Письмо, масив творів святооцівської літератури, богослужбова практика Церкви, історія Церкви тощо. ОП передбачає всебічне їхнє вивчення, що здійснюється у чіткій відповідності до усталених формулювань, понять, визначень, концептів, котрі є характерними для сучасного богослов'я. Навчальні дисципліни за ОП послідовно та логічно формують богословські компетенції здобувачів вищої освіти. Наприклад: □ ОК13. Святе Письмо в історичному процесі формування його канону, передаванні тексту й інтерпретації змісту забезпечується дисциплінами Ісагогіка, герменевтика та екзегетика Старого Завіту (12 ЄКТС); ОК 14. Ісагогіка, герменевтика та екзегетика Нового Завіту (15 ЄКТС), ОП тощо; □ ОК 6. Богословська думка в її історичному розвитку й сучасному стані в теоретичній, систематичній та практичній площинах забезпечується дисциплінами Патрологія (15 ЄКТС), □ ОК 8. Соціальна доктрина Церкви та національно-патріотичне виховання (3 ЄКТС), □ ОК 11. Фундаментальне богослов'я та апологіка (4 ЄКТС), □ ОК 22. Догматичне богослов'я (12 ЄКТС).

### **4. Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у обсязі, передбаченому законодавством.**

Можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачами вищої освіти регламентується «Положенням про порядок реалізації студентами ЧНУ ім. Ю Федьковича права на вільний вибір навчальних дисциплін» [ННр5://gi^Ive.йооЙе.сot/^iIe/gi/13p^p95VKпCI^Oак8иа705X7^Хи7Vги^ХС/VIещ](http://npr5://gi^Ive.йооЙе.сot/^iIe/gi/13p^p95VKпCI^Oак8иа705X7^Хи7Vги^ХС/VIещ) На думку ЕГ формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін існує ситуативно. По-перше, перелік вибіркових дисциплін за ОП взагалі не містить дисциплін інших спеціальностей вільного вибору студентів. В освітній програмі названа категорія навчальних дисциплін не зазначена, а студенти не зрозуміли запитань ЕГ стосовно даного типу дисциплін. По-друге, вибіркова компонента, за суб'єктивним враженням ЕГ, відображає наявність умовного вибору. Наприклад поставлено на вибір: о Церковний спів / Фізичне виховання. Зрозуміло, що студента схилять до обрання першої дисципліни, як професійно необхідної. Іншої дисципліни, яка навчала би церковному співу в ОП немає; о Риторика / Гомілетика. Виходячи з того, що Гомілетика – це релігійна риторика – студент обирає подібні компоненти; о Латинська мова / Румунська мова. Нібито вибір реальний, однак під час інтерв'ю було зазначено, що протягом кількох років не вдається його забезпечити. По-третє, не існує загального переліку / каталогу вибіркових дисциплін ні на кафедрі, ні в університеті. Між тим, студенти мають право обирати не тільки дисципліни з інших спеціальностей, але й з інших рівнів вищої освіти (магістратура, молодший спеціаліст). Для реалізації такого вибору вибіркові компоненти необхідно презентувати на загальному університетському рівні. По-четверте, реалізацію вільного вибору ускладнює мала кількість студентів в групі. Однак гарант ОП та завідувач кафедри Шкрібляк М. зазначив, що навіть з одним студентом заняття проводяться. Реалізація зауваження «по-третє» зняло би проблему малої кількості студентів в групі. Оскільки групи були б міждисциплінарними. Окрім того на сайті кафедри подано лише силабуси семи з двадцяти шести задекларованих ДВВ. Тому студенти не можуть з Інтернет ресурсу повноцінно дізнатись про ДВВ. Існування цих проблем визнається гарантом ОП та кафедрою. У відомостях самооцінювання зазначається: «Ми свідомі того, що максимальне забезпечення вільного вибору освітніх компонент, а отже, і чіткої індивідуальної спеціалізації, яка б цілком відповідала запитам здобувачів і стейкхолдерів, найкраще реалізується через наскрізний перелік вибіркових дисциплін (своєрідний «банк дисциплін»). Можливість створення такого переліку ОК (навіть у міжкафедральному форматі) неодноразово обговорювалася на засіданнях кафедри і Вченої ради. Для реалізації цього завдання створено відповідну робочу групу, і вона активно лобює це на університетському рівні».

### **5. Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дозволяє здобути компетентності, необхідні для подальшої професійної діяльності.**

ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича передбачає проходження богослужбово-гомилетичної (21 ЄКТС), богослужбово-місіонерської (2 ЄКТС), та педагогічної (9 ЄКТС) практик, які співвідносяться з ФК 6, ФК 11, ФК 12, ФК 14, ФК 20 та ПР 6, ПР 17, ПР 18 результатами навчання. Практики включені в обов'язкову складову ОП, однак, як зазначалося раніше, практична підготовка в навчальному плані із відповідною кількістю контактних годин, самостійної роботи та тижневим навантаженням не відображена. Матриці - відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми та забезпечення програмних результатів навчання відповідним компонентам освітньої програми - для обов'язкових побудовані достатньо коректно, з урахуванням специфіки освітнього компонента, компетентності та програмного результату. ЕГ відмітила поодинокі неточності. Інформація наведена у матрицях для вибіркового компонента, не враховує всі вибіркові компоненти. Наприклад з матриць слідує той факт, що ВБ 12 формує однакові компетентності та має однакові програмні результати навчання. Однак ВБ 12 – це дисципліна за вибором Церковний спів / Фізичне виховання. Вони не можуть мати однакове місце у матриці. Подібна ситуація й для інших вибіркового компонент

## **6. Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), що відповідають заявленим цілям.**

Виходячи з відомостей самооцінювання навички soft skills, визнаються такими, котрі, маючи універсальний, міжпрофесійний, загальний характер, також спрямовані на здобуття фахових компетенцій: формування їх у здобувачів вищої освіти за ОП забезпечується такими дисциплінами - Філософія, Іноземна мова (за проф. спрямуванням), Соціальна доктрина Церкви та національно-патріотичне виховання, Психологія / Соціальна психологія, Риторика / Гомілетика. Таке розуміння компетенцій soft skills демонструється формами їх апробації: щорічна студентська конференція, круглі столи, дискусійні панелі, студентське товариство «Академія ортодокса», тематичні брейн-ринги тощо. Загалом, ОП дозволяє шляхом поєднання складових елементів навчальних дисциплін та завдяки їх змістовому наповненню, надати компетентності для набуття перелічених соціальних навичок (soft skills). Однак слабка соціалізація ОП (на чому буде наголошено далі), низький рівень інтернаціоналізації та відсутність ширшого меню ДВВ, які б стосувались сучасних суспільних викликів та можливості отримати додаткові, допоміжні до фаху, навички і компетентності, свідчить про їх недостатній рівень

## **7. Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності).**

Стандарт відсутній. Враховано рекомендації Проекту стандарту, виходячи з того, що викладач кафедри, член проектної групи за ОП доцент Щербань М.В. - член науково-методичної комісії з гуманітарних наук та богослов'я сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, підкомісії 041 - Богослов'я, котра розробляє стандарт ВО за спеціальністю Богослов'я першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

## **8. Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) реалістично відбиває фактичне навантаження здобувачів, є відповідним для досягнення цілей та програмних результатів навчання.**

Обсяг ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича становить 240 ЄКТС. Теоретичне навчання охоплює 3 роки 10 місяців (практична підготовка – кожну другу п'ятницю протягом усього періоду навчання). Відповідно навчального плану кількість контактних годин не перевищує 30 % від загального обсягу кредитів. Виходячи зі змісту силабусів самостійна та індивідуальна робота студентів організована шляхом написання рефератів, підготовки презентацій, підготовки доповідей

## **9. У разі здійснення підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою освіти структура освітньої програми та навчальний план узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти.**

Підготовка фахівців за цією ОПП за дуальною формою не здійснюється. У теперішній час на сайті університету розміщено оголошення "Пропонуємо Вашій увазі оновлені проекти Положень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: Положення про впровадження дуальної форми навчання в освітній процес - переглянути"

## **Загальний аналіз щодо Критерію 2:**

### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 2.**



ОП орієнтована на надання практичних фахових компетенцій. Забезпечення обов'язкових освітніх компонент, які викладаються на ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича, є достатнім. Специфіка програми її цілі та унікальність достатньо чітко виражені, і спрямовані на суспільно-практичну роботу майбутніх випускників, як священнослужителів та душпастирів, так і мирян, які отримують компетентності необхідні для працевлаштування як в церковних так і світських структурах, які будують свою професійну діяльність на цінностях. Програма насичена і збалансована, та дозволяє здобувачу не лише досягнути базові теоретичні знання з різних сфер богословської науки, а й, завдяки практикам, отримати навички застосовувати ці знання у своєму служінні, як церковному так і суспільному

## **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 2.**

До слабких сторін належать зауваження, прописані стосовно формування індивідуальної траєкторії студента. Рекомендації: 1. У навчальному плані відобразити всі компоненти ОП. 2. Сформувати повний перелік вибіркових дисциплін та надати студентами можливості реального вибору, враховуючи той факт, що ЧНУ розпочав процедуру обговорення нових положень "Положення про порядок реалізації студентами ЧНУ права на вільний вибір навчальних дисциплін - переглянути" Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти - переглянути" ([http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/news&data\[5012\]\[id\]=1](http://www.chnu.edu.ua/index.php?page=ua/news&data[5012][id]=1)). 3. Розширити набуття соціальних навичок та «вивести» їх за межі спеціальності. 4. Напрацювати меню пропозиції ДВВ, які б давали можливість здобувачам отримувати додаткові і суміжні до богослов'я компетентності та навички. 5. Прийняти уніфікований формат силабусу та забезпечити ними всі ДВВ.

## **Рівень відповідності Критерію 2.**

Рівень В

## **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 2.**

ОП орієнтована на надання практичних фахових компетенцій. Забезпечення обов'язкових освітніх компонент, які викладаються на ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича, є достатнім. Специфіка програми її цілі та унікальність достатньо чітко виражені, і спрямовані на суспільно-практичну роботу майбутніх випускників, як священнослужителів та душпастирів, так і мирян, які отримують компетентності необхідні для працевлаштування як в церковних так і світських структурах, які будують свою професійну діяльність на цінностях.

## **Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання:**

**1. Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти.**

Набір здобувачів вищої освіти на ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича здійснюється відповідно розроблених та затверджених в установленому порядку Правил прийому до ЧНУ імені Юрія Федьковича, що розміщені у відкритому доступі на сайті Приймальної комісії ЧНУ імені Юрія Федьковича за такою адресою: [http://vstup.chnu.edu.ua/?page\\_id=80](http://vstup.chnu.edu.ua/?page_id=80). За вказаною адресою розміщено й додаткову необхідну інформацію, зокрема: "Перелік спеціальностей (спеціалізацій, освітніх програм), за якими оголошується прийом на навчання, ліцензовані обсяги та нормативні терміни навчання" "Перелік спеціальностей (спеціалізацій, освітніх програм) для прийому на навчання осіб, які здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста, для здобуття ступеня бакалавра" "Перелік конкурсних предметів у сертифікаті Українського центру оцінювання якості освіти (вступних випробувань, творчих конкурсів)" "Перелік спеціальностей, яким надається особлива підтримка" "Порядок подання та розгляду заяв в електронній формі на участь у конкурсному відборі до закладів вищої освіти України в 2020 році" "Таблиця переведення середнього бала документа про повну загальну середню освіту, обрахованого за 12-бальною шкалою, в шкалу 100-200" "Таблиця відповідності середнього бала додатка до диплома молодшого спеціаліста (бакалавра, спеціаліста), обрахованого за 5-бальною шкалою, значенням 200-бальної шкали" тощо. Правила прийому на навчання за освітньою програмою не містять дискримінаційних положень.

**2. Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми.**

ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича передумовою доступу до неї визначає наявність повної загальної середньої освіти та сертифікатів ЗНО. Для участі у конкурсному відборі приймаються сертифікати з обов'язкових предметів - Української мови та літератури (мін. бал 100 коеф. 0,3), Історії України (мін. бал 100 коеф. 0,3) та за вибором - Географії / Біології / Фізики / Хімії / Іноземної мови / Математика (мін. бал 100 коеф. 0,3). Оскільки навчання за ОП відбувається виключно на контрактних умовах, є цілком зрозумілим прагнення ЗВО максимально розширити перелік сертифікатів ЗВО та як фактор доступу потенційних здобувачів вищої освіти до ОП. Відповідно до нормативно-правових актів МОН України та МОЗ України абітурієнти, звільнені від ЗНО мають особливі умови вступу – співбесіду та вступний іспит в Університеті. Однак, загалом, не зрозуміло, який вступний іспит з вибіркових абітурієнт у такому випадку повинен скласти у ЗВО – на власний вибір або університет визначає конкретний предмет.

**3. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.**

Питання визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, регламентує тимчасове «Положення про порядок переведення, відрахування, поновлення та переривання навчання студентів у ЧНУ імені Юрія Федьковича» від 09.02.2015 року, що розміщене у відкритому доступі на сайті ЧНУ імені Юрія Федьковича <https://drive.google.com/file/d/1EYMliUGrG6o1TqL6XJkGyAzwl6mutE4Y/view>. Згідно «Положення» визнання результатів навчання, отриманих у інших ЗВО здійснюється на підставі академічної довідки та індивідуального навчального плану. Підтвердженням факту визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, є студенти випускного, четвертого курсу, які вступили до університету за академічними довідками на 2 курс. Результати навчання у Київській духовній академії студентам було враховано. Питання визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, регламентує «Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність здобувачів вищої освіти Чернівецького національного Університету імені Юрія Федьковича» ([http://interof.chnu.edu.ua/res/interof/AcademicMobility\\_2019.pdf](http://interof.chnu.edu.ua/res/interof/AcademicMobility_2019.pdf)) від 25.03.2019 р. На жаль, як було з'ясовано ЕГ під час спілкування з представниками ЗВО та студентами, міжнародна академічна мобільність за даною ОП носить епізодичний характер. Самою ОП міжнародна кредитна мобільність не передбачена (сторінка 8, п. 9-Академічна мобільність)

**4. Визначені чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.**

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюються «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти) у ЧНУ імені Ю. Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/17hOEulYSU5V>) від 29.10.2019 року, яким визначено умови та процедури такого визнання. Відповідно до Положення таке визнання стосується лише обов'язкових дисципліни ОП, оскільки із переліку вибіркових дисциплін здобувач може обирати ті, які він не вивчав. Університет визнає результати навчання у неформальній освіті, як додаткові, в обсязі не більше 10 % від загального обсягу за конкретною ОП. Під час спілкування зі студентами, було з'ясовано, що їм відомо про можливість отримати неформальну освіту, однак практики такої на даній ОП не було. Неформальна освіта на факультеті не популяризується, хоч загалом саме така освіта надала би можливість покращити / розвинути та поглибити компетенції soft skill - (комунікативні навички з рідної та іноземної мови, навички володіння комп'ютерами, фізичної культури, логічного мислення тощо), а й розширити професійні можливості вибираючи додаткові ОК, як додаткові до богослов'я, можливі подальші напрямки фахової реалізації.

**Загальний аналіз щодо Критерію 3:**

**Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 3.**

Набір здобувачів вищої освіти на ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича здійснюється відповідно розроблених та затверджених в установленому порядку Правил прийому до ЧНУ ім. Ю. Федьковича, що розміщені у відкритому доступі на сайті Приймальної комісії університету. 2. Вступники мають максимально широкий вибір щодо обрання предметів ЗНО для участі у конкурсному відборі для вступу на ОП. 3. З огляду на наявні угоди та договори з закордонними університетами, які має ЧНУ, здобувачі ОП можуть брати участь в різних програмах обміну, які пропонує відділ міжнародних зв'язків ЧНУ. 4. Здобувачі мають потенційну можливість вибирати ОК з інших програм та використовувати різні можливості неформальної освіти задля отримання додаткових умінь, навичок та компетентностей, для подальшого навчання чи професійної реалізації

### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 3.**

Найбільш проблемною виглядає практика участі студентів у програмах міжнародної академічної мобільності: дуже низький рівень академічної мобільності студентів і брак інтернаціоналізації було відзначено й при акредитації ОП Богослов'я другого (магістерського) рівня вищої освіти. Об'єктивним чинником під час зустрічі з представниками ЗВО та студентами було визнано слабе володіння іноземною мовою, зокрема - англійською. Між тим знання іноземної мови (у теперішній час) є обов'язковим чинником для вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти. ЕГ розуміє, що вказана проблема має системний характер (знання, з якими студент приходить зі школи не завжди найкращі) й подолання цієї проблеми вимагає від ЗВО серйозних зусиль і часу. Гарант і група забезпечення, як і керівництво університету свідомі цієї проблеми і працюють над її вирішенням. Майже відсутня практика наявної можливості участі здобувачів в неформальній освіті та вибір освітніх компонентів ОП інших факультетів та ЗВО. Хоч неформальна освіта і можливості інших програм, у цій ситуації могли б додати позитивної динаміки (літні мовні школи, курси іноземної мови, факультативи тощо).

### **Рівень відповідності Критерію 3.**

Рівень В

### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 3.**

З огляду на перелічені вище чинники, для успішного існування ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я необхідно приділити більше уваги щодо участі студентів у неформальній освіті та програмах мобільності. Можливо, для заохочення студентів варто розпочати з максимально коротких програм на 1-2 ECTS.

### **Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою:**

**1. Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи.**

Сукупність форм та методів навчання і викладання, які сприяють досягненню заявлених в ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича є традиційними. Основним документом, котрий регулює процедури освітнього процесу є «Положення про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» ([https://drive.google.com/open?id=1x419wQ3yhhB1oazmcm\\_xUod7zrSsdCVN](https://drive.google.com/open?id=1x419wQ3yhhB1oazmcm_xUod7zrSsdCVN)) від 30.09.2019 р. В умовах карантину здобувачам вищої освіти було забезпечено можливість навчатися дистанційно. Необхідний змістовий мінімум навчальних матеріалів було розміщено на сайті, проведений інструктаж, щодо роботи он-лайн. Під час спілкування зі студентами вони наголосили на тому, що у них відбувається постійний контакт з викладачами, вони регулярно отримують завдання та оцінки за виконані роботи. В режимі он-лайн було проведено педагогічну практику із здобувачами вищої освіти, де вони були у якості спостерігачів від час проведення занять. Звіти педагогічної практики поступили на кафедру. ЕГ було надано можливість ознайомитися з матеріалами до підсумкової атестації – гарантом освітньої програми було надіслано посилання щодо: □ -Випускового фахового іспиту (наприклад, ІІ підгрупа, спеціальність 041 Богослов'я, ОР "Бакалавр" Приєднатися через Google Meet / [meet.google.com/xne-wptf-ybc](https://meet.google.com/xne-wptf-ybc) / Приєднатися телефоном +1 470-228-6063 (PIN: 272878687) ); о Консультація зі складання випускового фахового іспиту (041 - Богослов'я, ОР "Бакалавр"): узагальнення та уточнення відповідей на завдання екзаменаційних білетів (Приєднатися через Google Meet [meet.google.com/egp-vzyz-cou](https://meet.google.com/egp-vzyz-cou) / Приєднатися телефоном +1 234-203-7910 (PIN: 532485815); о Програма комплексного іспиту.

**2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб).**

Інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання у межах окремих освітніх компонентів подана у формі силабуса та розміщено на web- сторінці кафедри культурології, релігієзнавства та теології. Під час спілкування із здобувачами вищої освіти було з'ясовано, що вони знають про силабуси навчальних дисциплін та користуються ними. Однак самі силабуси у ЕГ викликали низку запитань: о частина силабусів затверджена 2019 роком, частина - не містить такої інформації. Цей факт можна розглядати таким чином, що саме ці силабуси (а відповідно й освітні компоненти) було оновлено у 2019 році, а інші не

оновлялися; о у частині силабусів (наприклад «Церковне мистецтво та архітектура в Україні») спостерігається невідповідність лекцій та практичних занять – у ввідній частині та тексті силабусу вказана різна кількість годин. о в тексті силабусу з навчальної дисципліни «Соціальна доктрина церкви та національно-патріотичне виховання» відсутні лекційні заняття, хоча останні є в навчальному плані; о частина силабусів не містить поділу лекцій та практичних занять на теми. Наприклад, силабус з «Канонічного права»: Тема 2. Джерела церковного права. Є перелік питань до теми, зазначено, що лекцій - 8, практичних – 6, самостійної – 24. Однак студент не отримує інформації конкретно щодо кожного заняття. о практично всі силабуси містять занадто громіздкий список літератури (в окремих випадках більше 100); о частина силабусів містить неузгоджену інформацію щодо форм контролю: у ввідній частині зазначено одна форма контролю (залік або іспит), у заключній – зазначено обидві (і залік, і іспит). Разом з тим, ЕГ відмічає відсутність повної інформації про силабуси з вибіркового навчальних дисциплін. На сайті наявні силабуси лише 5-7 ДВВ. Виникає питання щодо процедур формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів ВО: дисципліни обрали по причині їх наявності в інформаційному просторі університету чи вони там з'явилися після обрання студентами? Стосовно поданої програми комплексного підсумкового іспиту виникає питання, чому в цій програмі поряд з темами та питаннями з історії Церкви, догматичного, біблійного богослов'я та методології, відсутні теми і питання з морального, літургійного та пасторального богослов'я, адже це одні з найголовніших частин ОП та її практичної спрямованості?

### **3. Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми.**

Студенти пишуть курсові роботи, плюс - під час навчання можуть писати (чи брати участь у колективному написанні) доповідей на конференції та наукових статей, які друкуються у "Богословському віснику", котрий видається за підтримки кафедри, зокрема завідувача кафедри культурології, релігієзнавства та теології М. В. Щербаня. На підтвердження факту наявності наукової роботи студентів було надано ксерокопії наукових публікацій студентів, які навчаються за ОП «Богослов'я», наприклад: о Роговський Володимир. Вплив ісихатської традиції на богослужбовий спів Православної Церкви // Матеріали студентської наукової конференції ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Філософсько-теологічний факультет (22-23 квітня 2020 року); о Півторак Арсен. Сотеріологічний і аксіологічний аспекти православного вчення про Боготвілення // Матеріали студентської наукової конференції ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Філософсько-теологічний факультет (22-23 квітня 2020 року); о Мілешкін Михайло. Божественна літургія в богослужбовій парадигмі грецької та московської практик: компаративний аналіз // Матеріали студентської наукової конференції ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Філософсько-теологічний факультет (22-23 квітня 2020 року); о Летнянчин Іван. До питання про феномен чернецтва і християнської аскези // Матеріали студентської наукової конференції ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Філософсько-теологічний факультет (16-17 квітня 2019 року); о Мануляк Юрій. Соборні послання святого апостола Іоана Богослова: ісагогіко-екзегетичний аналіз // Матеріали студентської наукової конференції ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Філософсько-теологічний факультет (16-17 квітня 2019 року). Не зовсім зрозуміло однак, яким чином наукова компонента інтегрована в ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, оскільки серед програмних компетенцій та програмних результатів навчання відсутні вимоги, безпосередньо пов'язані з науково-дослідницькою роботою студентів. У переліку компонент ОП (с. 10) відсутні посилання на курсові роботи, а підсумкова атестація – не передбачає випускової кваліфікаційної роботи. Таким чином, ОП (як зазначалося вище) має вузькоспеціальну професійно-практичну спрямованість, а поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти реалізується як самостійна/ індивідуальна робота студента.

### **4. Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі.**

Викладачі, котрі працюють за ОП, достатньо активно публікують методичні матеріали, підручники, посібники й наукові статті в галузевих журналах (насамперед, власному "Богословському віснику"). ЕГ було надано підтвердження щодо ряду наукових і науково-методичних стажувань (міжнародних і національних), які члени групи забезпечення ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я мали за останні п'ять років (університети Греції, Румунії, Польщі, України). При перегляді силабусів ЕГ відмічає наявність у переліку новітньої наукової літератури з навчальних дисциплін, що свідчить про перегляд та внесення актуальної інформації у науково-методичне забезпечення. Між тим, ЕГ знов наголошує, що частина силабусів (представлена на сайті та додана лінками до відомостей самооцінювання) затверджена 2019 роком, частина - не містить такої інформації. Чи варто розглядати цей факт таким чином, що саме ці силабуси (а відповідно й освітні компоненти) було оновлено у 2019 році, а інші не оновлювалися. У відомостях самооцінювання зазначено, що навчально-методичне забезпечення щороку переглядається та оновлюється.

### **5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти.**

5. Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти. Факти, докази та їх аналіз: ЧНУ ім. Ю. Федьковича має розвинену систему інтернаціоналізації освітнього процесу. Університет має велику кількість підписаних міжнародних договорів, бере участь у програмі Еразмус+, забезпечує

міжнародне стажування викладачів, участь у міжнародних наукових конференціях викладачів та студентів. Що стосується інтернаціоналізації на ОП «Богослов'я», слід визнати, що вона носить ситуативний, не системний характер. За освітньою програмою відбуваються міжнародні стажування, семінари, тренінги, участь у конференціях, епізодично в освітньому процесі присутні іноземні професори та доценти. За цими позиціями ЕГ отримала підтвердження у вигляді ксерокопій сертифікатів про стажування, сертифікатів про проходження тренінгу, затвердженого переліку «teacher staff of philosophies», тобто викладачів, котрі були присутні на ОП та забезпечували дисципліни циклу загальної підготовки. Разом з тим, ЕГ зазначає, що визначним чинником, котрий стримує та ускладнює інтернаціоналізацію діяльності є низький рівень володіння іноземною мовою здобувачів вищої освіти, на чому було наголошено раніше.

#### **Загальний аналіз щодо Критерію 4:**

##### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 4.**

Викладання за освітньою програмою орієнтоване на надання практичних фахових компетенцій. Забезпечення обов'язкових освітніх компонент, які викладаються на ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича, навчально-методичними матеріалами, у тому числі власними навчально-методичними розробками, посібниками, в окремих випадках - монографічними дослідженнями та статтями є достатнім. В умовах карантину здобувачам вищої освіти було максимально повно надано інформацію про форми та методи дистанційного навчання, надано необхідний змістовий мінімум навчальних матеріалів, проведений інструктаж, щодо роботи онлайн. Університет надав підтвердження цієї інформації у вигляді посилань на навчальні матеріали, розміщені на сайті університету. На рівні ОП студенти доволі активно задіяні в наукову роботу.

##### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 4.**

Форми і методи навчання традиційні і доволі консервативні, не завжди відповідають сучасним практикам, зокрема міжнародним (щодо їх змін одним з рушійних факторів став карантин). Рівень інтернаціоналізації програми низький, носить ситуативний характер. Неналежний стан, непорядкованість та відсутність деяких силабусів, зокрема, більшої частини ДВВ

##### **Рівень відповідності Критерію 4.**

Рівень В

##### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 4.**

Група забезпечення ОП, кафедра та факультет реагують на виклики часу, готові змінюватися, навчатися на сприймати новітні технології

#### **Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність:**

**1. Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дозволяють встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компоненту та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь.**

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти здійснюються відповідно до «Положення про контроль та систему оцінювання результатів навчання студентів у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» ([https://drive.google.com/file/d/15BMBYoarKofpQoaSeRGA7RildOK8apW\\_/view](https://drive.google.com/file/d/15BMBYoarKofpQoaSeRGA7RildOK8apW_/view)) та «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та організацію роботи екзаменаційної комісії» (<https://drive.google.com/file/d/oV1>). Університет використовує традиційну систему проведення контрольних заходів та систему оцінювання. Під час розмов зі студентами з'ясовано, що студенти мають розуміння, яким чином вони отримують оцінки, який мінімальний бал потрібно набрати та яким чином відбувається накопичення балів за поточний та підсумковий контроль. Студентами не висловлювалося незадоволення щодо форм оцінювання або не об'єктивного оцінювання. Як зазначили студенти, в умовах карантину контрольні, заліки та іспити вони виконують в системі Moodle. Завдання (переважно) носять тестовий характер. Конфліктних ситуацій, пов'язаних із оцінюванням, за запевненням студентів під час он-лайн конференції, не виникало. Разом з тим, ЕГ повертається до того факту, що у частині силабусів міститься суперечлива інформація щодо підсумкового оцінювання навчальної

дисципліни та накопичення балів. Наприклад, у силабусі «Соціальна доктрина церкви та національно-патріотичне виховання» система оцінювання розрахована на 3 змістових модуля: залік (за результатами 2-х модулів, загалом, чотирьох тем) та іспит (за результатами 3-го змістового модулю, загалом п'ятої та шостої теми). Між тим сама навчальна дисципліна складається з 2-х змістових модулів (за текстом самого силабусу), 16-ти тем та передбачає складання виключно іспиту (за текстом ОП). Подібна невідповідність, наявна у певній частині силабусів, імовірно, виникла як механічна помилка копіювання, однак, вносить плутанину для студента щодо оцінювання конкретних освітніх компонент / навчальних дисциплін.

## **2. Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності).**

Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 041 Богослов'я здобувачів вищої освіти за ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я - відсутній, а тому відсутні вказівки на обов'язкові форми підсумкової атестації. В ЧНУ ім. Ю. Федьковича за ОП 041 Богослов'я першого (бакалаврського) рівня вищої освіти підсумкова атестація визначена у формі єдиного комплексного кваліфікаційного іспиту. Процедури проведення іспиту регулюються двома нормативними документами: Положенням про організацію освітнього процесу в ЧНУ ім. Ю. Федьковича ([https://drive.google.com/file/d/1x419wQ3yhhBioazmcm\\_xUod7zrSsdCVN/view](https://drive.google.com/file/d/1x419wQ3yhhBioazmcm_xUod7zrSsdCVN/view)) та Положенням про атестацію здобувачів вищої освіти та організацію роботи Екзаменаційної комісії в ЧНУ ім. Ю. Федьковича (<https://drive.google.com/file/d/oB1PzclSOKFQnaFVndzBjdVgyZWs/view>). Іспит складається з двох етапів й проводиться в усній формі (в умовах дистанційного навчання – на платформі Google Meet) і комп'ютерно орієнтованого тестування у комп'ютерному класі факультету. Оскільки ОП акредитується вперше, ЕГ не мала матеріалів щодо атестації здобувачів вищої освіти за попередні роки. Оскільки в освітній програмі не зазначено, які змістові модулі та з яких навчальних дисциплін входять до програми єдиного комплексного кваліфікаційного іспиту, ЕГ для ознайомлення було надано «ПРОГРАМУ комплексного випускового іспиту». До програми випускового іспиту включено змістові модулі з навчальних дисциплін: 1. Історія Древньої Церкви 2. Ісагогіка, герменевтика та екзегетика Старого Завіту 3. Ісагогіка, герменевтика та екзегетика Нового Завіту 4. Догматичне богослов'я 5. Методика викладання богословських дисциплін. Як вище зазначалось, не зрозуміло, чому в програмі випускового іспиту відсутні теми і питання з літургійного, морального та пасторально богослов'я. Адже це одні з головних дисциплін програми! Більше того вони мають ще більшу вагу з огляду на практичну спрямованість ОП

## **3. Визначено чіткі і зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для усіх учасників освітнього процесу, забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема включають процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.**

В університеті існують чіткі правила проведення контрольних заходів. Задля забезпечення об'єктивності екзаменаторів, забезпечення процедур запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, університет керується «Правилами академічної доброчесності у ЧНУ ім. Ю. Федьковича» (<https://drive.google.com/file/d/1RvgICG>), а також «Етичним процедурним кодексом університету» (<https://drive.google.com/file/d/1o2jLMooul4r5BaAErKco>), підготовленими Комісією з академічної доброчесності, правових засад діяльності та регламенту Вченої ради університету. Під час відеоконференції зі здобувачами ВО студенти, загалом, коректно висловлювалися про те яким чином відбувається апеляція, коли ти незгоден з оцінкою або порушено процедуру проведення заліку / іспиту/ захисту робіт (практик). Для забезпечення об'єктивності екзаменаторів, процедур запобігання та врегулювання конфлікту інтересів розроблено та діє «Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та організацію роботи Екзаменаційної комісії» (<https://drive.google.com/file/d/oB1PzclSOKFQnaFVndzBjdVgyZWs/view>). Прикладів подання апеляцій за результатами проміжного чи підсумкового контролю на пропонуваній ОП не було. Нарікань із боку студентів на об'єктивність оцінювання не зафіксовано.

## **4. У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політика, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, що послідовно дотримуються всіма учасниками освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності.**

У ЧНУ ім. Ю. Федьковича дотримання академічної доброчесності регулюють «Правила академічної доброчесності в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича», схвалені вченою радою 28 листопада 2016 року (протокол № 12), затверджені в. о. ректора 28 листопада 2016 року й оприлюднені в публічному доступі за адресою: ([https://drive.google.com/file/d/1RvgIC\\_GXLFou6olQoQhJE8A2cw63y9uzz/view](https://drive.google.com/file/d/1RvgIC_GXLFou6olQoQhJE8A2cw63y9uzz/view)) та Етичним процедурним кодексом (<https://drive.google.com/file/d/1o2jLMooul4r5BaAErKcoWkXBruBfGHYi/view>), підготовленими Комісією з академічної доброчесності, правових засад діяльності та регламенту Вченої ради університету. До інструментів протидії порушенням академічної доброчесності належать антиплагіатні комп'ютерні програми, які визначають ступінь ідентичності тексту наукових та дослідницьких робіт. Популяризація академічної доброчесності відбувається

шляхом виховних заходів, круглих столів, включено в тематику навчальних дисциплін, наприклад, «Методика викладання богословських дисциплін». Студенти, які були присутні на відеоконференції, показали достатній рівень володіння інформацією про правила академічної доброчесності, змогли навести типові приклади недотримання цих правил, знали наслідки, котрі настають у випадках порушення.

## **Загальний аналіз щодо Критерію 5:**

### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 5.**

Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти загалом дають можливість встановити рівень досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання. Як позитивну практику слід визначити сформовану у ЗВО політику щодо впровадження стандартів академічної доброчесності.

### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 5.**

Слабкою стороною ЕГ визнає факт наявності у частині силабусів суперечливої інформації щодо підсумкового оцінювання навчальної дисципліни та накопичення балів, непорядкованості та відсутності всіх силабусів ДВВ. На наш погляд, буде коректним розробити єдиний та уніфікований стандарт силабусу для філософсько-теологічного факультету (або університету в цілому) та виправити недоліки. Стосовно програми комплексного іспиту, то важливо цілісно і всесторонньо подавати теми і питання на цей іспит, враховуючи всі профільні дисципліни, які здобувачі мали протягом навчання на ОП. Мова йде про літургійне, пасторальне і моральне богослов'я.

### **Рівень відповідності Критерію 5.**

Рівень В

### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 5.**

Системних проблем із цим Критерієм не виявлено, окремі недопрацювання і недоліки можуть бути виправлені у робочому порядку протягом короткого часу.

## **Критерій 6. Людські ресурси:**

### **1. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.**

Залучення викладачів до забезпечення реалізації ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відбувається: 1) за конкурсом, 2) за строковим трудовим договором, 3) на умовах погодинної оплати праці за зовнішнім сумісництвом. Конкурсний добір регламентує "Положення про проведення конкурсу на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича", що розміщене у відкритому доступі на сайті ЧНУ ім. Ю Федьковича за такою адресою. Згідно з Відомостями про самооцінювання, реалізацію ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти забезпечують 13 науково-педагогічних працівників. ЕГ опрацювала інформацію про академічну та професійну кваліфікацію викладачів та визначила наступне: 1) Серед викладачів, які забезпечують викладання богословських дисциплін, освіту за спеціальністю богослов'я мають Лагодич М. М. (магістр богослов'я, кандидат наук з богослов'я), Марчук О. Т. (магістр богослов'я, кандидат філософських наук); Луцан І. В. (магістр богослов'я), Щербань М. В. (магістр богослов'я, кандидат філософських наук, них наук), Марусяк М. М. (магістр богослов'я), Шкрібляк М. В. (магістр богослов'я, доктор філософських наук). 2) Частина викладачів має освіту по спеціальності Історія (наприклад Возний І. П. – кваліфікація історик, викладач історії та суспільствознавства). Окремо викликає зауваження закріплення дисципліни «Релігійна педагогіка з основами педагогічної майстерності» за доцентом Гаврилюк Л. П. (кваліфікація за дипломом: вчитель біології та хімії) Кваліфікація викладачів дисциплін загальної підготовки – філософія, українська мова, іноземна мова, церковнослов'янська мова відповідають дисциплінам, закріпленим за викладачами. ЕГ проаналізувала показники науково-педагогічної майстерності викладачів, котрі забезпечують викладання навчальних дисциплін за ОП «Богослов'я» (відповідно до п. 30 Ліцензійних умов) та зазначають, що переважна більшість публікацій - це публікації в «Богословському віснику» університету, матеріали конференцій, які проводилися на базі університету, публікації у періодичних (нерідко популярних) виданнях. У реалізації показників науково-педагогічної майстерності викладачів (відповідно до п. 30 Ліцензійних умов) відображається відносна низька інтернаціоналізація ОП.

## **2. Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дозволяють забезпечити необхідний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми.**

Конкурсний добір регламентує "Положення про проведення конкурсу на заміщення вакантних посад науково-педагогічних працівників у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича", що розміщене у відкритому доступі на сайті університету: (<https://drive.google.com/file/d>). Конкурсний відбір проводиться на засадах відкритості, гласності, законності, об'єктивності, неупередженого ставлення до кандидатів на зайняття вакантних посад науково-педагогічних працівників. Обрання на посади асистентів, викладачів, старших викладачів, доцентів проводиться таємним голосуванням на засіданні Вченої ради факультету; на посади завідувача кафедри, професора - проводиться таємним голосуванням на засіданні Вченої ради університету. Для осіб, котрі не проходять конкурсний відбір й раніше не були викладачами університету рекомендовано проводити пробні заняття. За умов необхідності дотримуватися вимог законодавства (обмеженого й недостатнього фінансового забезпечення) відсутня можливість створення випускової кафедри по спеціальності «Богослов'я», відбувається залучення викладачів за сумісництвом, відсутня можливість залучати іноземних лекторів. ЕГ прийняла до уваги інформацію, подану в у Висновку щодо ОП «Богослов'я» другого (магістерського) рівня, зокрема, про скорочення штатних одиниць (ставок) на кафедрі культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ ім. Ю. Федьковича (на 6,5 ставок працює 12 викладачів, із них 4 - за сумісництвом), перевищення майже у два рази навчального навантаження (попри визначений законом обсяг у 600 годин, подекуди воно досягає й 1250) тощо, що, в цілому, не сприяє забезпеченню якості вищої освіти за ОП. Таким чином, ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича забезпечена науково-педагогічними кадрами з відповідною кваліфікацією, науковими ступенями та вченими званнями. Кадровий склад, в цілому, є достатнім для ОП першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

## **3. Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.**

Університет залучає до участі в освітньому процесі представників церковної ієрархії. На зустрічі з роботодавцями на цьому наголосили: о архієпископ Тернопільський і Кременецький НЕСТОР (Писик Андрій Анатолійович) – керуючий Тернопільською єпархією ПЦУ; о архієпископ Чернівецький і Хотинський ГЕРМАН (Семанчук Павло Святославович) – керуючий Чернівецько-Хотинською єпархією ПЦУ; о Єпископ Житомирський і Овруцький ПАІСІЙ (Кухарчук Володимир Петрович) – керуючий Житомирсько-Овруцькою єпархією ПЦУ. Вони зазначили, що регулярно бувають присутні в Університеті (або представники єпархій), беруть участь у проведенні богослужбової (гомілетичної та місіонерської) практики, беруть участь у служінні в академічних храмах університету, що слугує навчальним прикладом для студентів. Під час зустрічі зі студентами ця інформація отримала підтвердження. В якості роботи з роботодавцями на рівні університету та менеджменту університету широко застосовується проведення зустрічей, лекцій, круглих столів. Наприклад, - 05.07.2020 р. архієпископ ПЦУ Нестор (Писик) провів зустріч з ректором Р. Петришиним - 11.02.2020 р. проводилася науково-мистецька ініціатива «День православного богослов'я в ЧНУ» - 9 жовтня 2019 року архієпископ Нестор у режимі відеозв'язку провів бесіду з активом студентського товариства «Academia Orthodoxa», що функціонує на філософсько-теологічному факультеті - 4 жовтня 2019 року, за участі архієпископа Нестора (Писика), відбулися презентативні заходи національної скаутської організації «Пласт». Між тим, дієвих прикладів роботи з представниками роботодавців за іншими можливими для випускників сферами діяльності ЕГ не отримала. Діяльність з роботодавцями підтверджує вузькоспеціальну спрямованість ОП «Богослов'я» на священно- та церковнослужіння. Ми вбачаємо, що консультації з іншими потенційними працедавцями (школи, служби опіки, соціальні служби, медичні установи тощо) та системне прагнення розширити спектр професійних перспектив студентів поза священничим служінням сприяло би більшій привабливості ОП.

## **4. Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців.**

Університет залучає до аудиторних занять знову ж таки представників церковної ієрархії - представників церковної ієрархії (єпископів) і практикуючих священнослужителів для літургійної і гомілетичної практики. Наприклад, - архієпископ Тернопільський і Кременецький Нестор в продовж 2003-18 років викладав навчальну дисципліну «Аскетизм». - проректор із виховної роботи Київської православної богословської академії доц. прот. Петро Бойко прочитав лекцію студентам четвертого і другого курсу ЧНУ спеціальності 041 богослов'я на тему «Типікон і сучасна богослужбова практика». Так само, як й за попередньою позицією, бракує прикладів присутності в аудиторіях роботодавців за іншими не церковними сферами діяльності. Можливо, ширші контакти з представниками соціальних ініціатив, суспільно-громадських діячів, представників місцевого самоврядування, освітянами розширили спектр потенційного працевлаштування випускників ОП.

## **5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями.**



ЗВО сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями, зокрема існують програми: - фінансової підтримки молодих викладачів; - фінансової підтримки відряджень викладачів та проведення наукової роботи (переважно часткового); - стимулює участь викладачів у програмі Еразмус+ щодо міжнародного стажування. За ОП «Богослов'я» міжнародні стажування викладачів проходять відповідно підписаних договорів: - у Сучавському університеті Штефана Чел Марє (м. Сучава, Румунія); - у Волоській академії богословських студій (м. Волос, Греція); - у Варшавському та Ягеллонському університеті (Польща). актуальними є академічні зв'язки з семінарією Святого Георгія (м. Ботошани, Румунія) та - у Православним богословським факультетом Університету св. Кирила і Мефодія (м. Велико Тирново, Болгарія). Факти проходження стажування викладачів у названих ЗВО було підтверджено п. Луканюк С., начальником відділу міжнародних зв'язків ЧНУ, під час онлайн візиту та вибірково перевірені ЕГ. Університет підтримує видавничу діяльність викладачів. Видавничий відділ сприяє друку методичних посібників та інших навчально-методичних матеріалів. Університет активно підтримує цю діяльність та сприяє вдосконаленню системи електронного забезпечення студентів необхідними опорними конспектами лекцій, інструктивно-методичними матеріалами до семінарських занять, самостійної, індивідуальної роботи, роботи з тестами, підготовки до іспитів, проходження та захисту практики, а також з виконання і захисту наукових робіт.

## **6. Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності.**

У Відомостях про самооцінювання та під час відео конференцій за цим критерієм звучала інформація практично подібна до 5. Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями. Додатково було зазначено у розмові з деканом філософсько-теологічного факультету п. Бродецьким О. та заступником декана з навчально-методичної роботи п. Радзіняк Т., що існує практика проведення відкритих занять (взаємовідвідування) та проведення ректорського й деканатського контролю (зрізи знань, рейтингування викладачів). Водночас, треба зазначити, що бракує системності та регулярності в підході до розвитку викладацької майстерності. Варто було б запровадити регулярне щорічне навчання у форматі постійнодіючих курсів, тренінгів чи школи викладацької майстерності, в першу чергу для молодих викладачів.

### **Загальний аналіз щодо Критерію 6:**

#### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 6.**

Наявний науково-педагогічний штат ОП, при всіх ресурсних і кадрових обмеженнях виконує велике навантаження і при цьому дбає про свій професійний ріст, науковий розвиток і намагається приділяти належну увагу роботі зі студентами за ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Викладачі мають необхідний (частина викладачів - мінімальний) рівень показників науково-педагогічної активності (відповідно до п. 30 ліцензійних умов).

#### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 6.**

Вузька спрямованість ОП «Богослов'я» у релігійний, церковний простір значно обмежує можливості щодо залучення гостьових викладачів (також з не богословських сфер), ускладнює інтернаціоналізацію програми, обмежує категорії роботодавців, залучення котрих в освітній процес актуальне. Можливо, саме такий зміст ОП «Богослов'я» був актуальним у 2003 році, відколи програма стартувала у ЧНУ ім. Ю. Федьковича, існуючи як додаткова (не ліцензована) до спеціальності релігієзнавство. Однак 20 років існування програми вимагають «свіжого» контексту та наповнення і, особливо, значно потужнішої міжнародної діяльності. Забезпечення системності у вдосконаленні викладацької майстерності пов'язане з подальшою реалізацією творчого потенціалу викладачів у процесі підготовки та публікації навчально-методичних посібників, підручників, монографій, статей тощо за дисциплінами освітньої програми.

#### **Рівень відповідності Критерію 6.**

Рівень В

#### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 6.**

Розірвання "замкненого кола"- з одного боку, групі забезпечення і викладачам ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти необхідно вивести програму на вищий рівень, щодо більшої креативності, проактивності, наукової діяльності, інтернаціоналізації, а з іншого - подолати обмеження та замкнутість програми та

здобувачів вищої освіти, пов'язані як зі змістовим наповненням ОП, так і з домінуючим фокусом на підготовку священнослужителів для душпастирської діяльності.

## **Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси:**

### **1. Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми забезпечують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання.**

В освітньому процесі ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича використовується, за словами гаранта освітньої програми чотири аудиторії, комп'ютерний клас, читальні зали бібліотеки, методичний кабінет навчальної та навчально-методичної літератури філософсько-теологічного факультету, для проходження практики використовуються три академічні храми. Під час віртуальної екскурсії гарант освітньої програми показав експертній групі аудиторії, в яких займаються студенти, комп'ютерний клас, клас для проведення конференції, захисту курсових робіт, практик. Навчальні аудиторії обладнані мультимедійними проекторами, інтерактивними дошками. За словами гаранта ОП на факультеті є вільний доступ до мережі Інтернет. Наукова бібліотека університету має великі фонди старовинної богословської літератури, що є цікавим для науково-дослідницької роботи студентів та викладачів. Однак закупівля сучасної богословської літератури – навчальної та наукової – відбувається доволі слабо. Не відбувається передплата (чи централізована закупівля) не лише найкращих іноземних періодичних богословських видань, а й усіх, нечисельних, українських. Директор бібліотеки запевнив ЕГ, що електронна бібліотека університету регулярно поповнюється, у тому числі й літературою, актуальною для спеціальності Богослов'я (<http://www.library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>). Додатково директор бібліотеки зазначив, що університет є членом консорціуму «Інформатіо», а студенти та викладачі мають доступ до баз даних компанії EBSCO (<https://www.ebsco.com/>). Ще однією формою задоволення освітніх потреб здобувачів вищої освіти у галузі інформаційного забезпечення є сформована викладачами електронна бібліотека (зберігається на електронних носіях на кафедрі культурології, релігієзнавства та теології). Загалом, беручи до уваги використання додаткових ресурсів (електронних, інших бібліотек, доступних у Чернівцях) інформаційне забезпечення можна розглядати як мінімально-достатнє для ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

### **2. Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, необхідних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми.**

Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів: основним інформаційним ресурсом є сайт університету та web-сторінка кафедри. Однак сам інформаційний ресурс є складним для користування, заплутаним, доволі неупорядкованим. ОП «Богослов'я» на сайті Університету виглядає як «бідна родичка», інформація неповна, губиться серед інших спеціальностей, а привабливий контекст для ОП - відсутній. Ця проблема для університету є відомою. Ректор університету п. Петришин Р. під час відео конференції зазначив, що університет власними силами (оскільки, з одного боку, замовляти розробку дорого, а з іншого – в університеті є спеціальність комп'ютерні науки) розробляє новий сайт. Новий інформаційний ресурс планується поетапно запускати з вересня 2020 року.

### **3. Освітнє середовище є безпечним для життя та здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дозволяє задовольнити їхні потреби та інтереси.**

За свідченням керівництва ЗВО санітарно-технічний стан приміщень університету перебуває під постійною увагою та контролем. Під час віртуальної екскурсії ЕГ ознайомила тільки з приміщеннями філософсько-теологічного факультету, іншу інформацію, котра міститься у відомостях самооцінювання ЕГ вивчала, користуючись відкритими джерелами (сайт університету). Під час спілкування зі здобувачами вищої освіти, викладачами та керівництвом, було зазначено, що в університеті є спортивно-оздоровчий комплекс, гуртожитки, функціонують їдальні, буфети, медпункт. Студенти та викладачі відмітили, що особлива увага керівництвом університету приділяється питанням психічного здоров'я здобувачів, тому в університеті створено соціально-психологічний центр, котрий діє відповідно до «Положення про соціально-психологічний центр Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (Протокол Вченої ради університету № 12 від 23.12.2019 р. / [https://drive.google.com/file/d/11cthbthUDkbX55AVIH\\_nx6DOoiqzDrIj/view](https://drive.google.com/file/d/11cthbthUDkbX55AVIH_nx6DOoiqzDrIj/view)). Керівництво дослухається до думки студентів з приводу безпечного для життя та здоров'я освітнього середовища. Прозвучала інформація, що прохання студентів перевести їх в іншу аудиторію у зв'язку з тим, що на стіні з'явилася пліснявина - було задоволено.

### **4. Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою.**

Загалом так. У співбесіді із студентами ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та представниками органів студентського самоврядування було наголошено на тому, що вони фактично завжди отримують від викладачів необхідну допомогу. Потреби студентів щодо активного студентського життя, проведення спортивних, культурних знаходить фінансову підтримку (гроші виділяються відповідно нормативно-регуляторних актів). Студентське самоврядування представлено у всіх колегіальних органах університету та є активним учасником університетського життя. Також існує можливість отримати соціально-психологічну підтримку, зокрема, під час карантину.

#### **5. Заклад вищої освіти створює достатні умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою.**

Дискримінаційних політик чи практик на ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича не виявлено. Осіб з особливими освітніми потребами на програмі не було та немає у теперішній час. Оскільки ЕГ працювала в режимі он-лайн можливості пересвідчитися у наявності безбар'єрного руху по території університету та його об'єктах не було.

#### **6. Існує чітка і зрозуміла політика і процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних з сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), яка є доступною для усіх учасників освітнього процесу та послідовно дотримується під час реалізації освітньої програми.**

На рівні університету існують певні загальні політики і практики запобігання такого роду зловживанням. Процедури вирішення конфліктних ситуацій (різного типу) регулюються «Етичним процедурним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/file/>); конфліктні ситуації в академічній сфері - Правилами академічної доброчесності ЧНУ ім. Ю. Федьковича ([https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6\\_eTUFUBGv4o/view](https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view)) Студенти та викладачі запевнили ЕГ, що таких проблем на ОП «Богослов'я» зафіксовано не було. На запитання типу «Що Ви будете робити, якщо Вам не подобається оцінка / викладач», «Як діяти у конфліктних ситуаціях» студенти надавали змістовні, коректні відповіді.

#### **Загальний аналіз щодо Критерію 7:**

##### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 7.**

На ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я між викладачами і студентами панує виразно доброзичлива атмосфера, взаємоповага і взаєморозуміння. У ширшій університетській спільноті ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня сприймається як певний моральний авторитет і приклад для наслідування. Студенти задоволені усіма чинниками, що їх супроводжують протягом навчання - матеріальним, інформаційним, соціальним, навчально-методичним забезпеченням. Студенти задоволені атмосферою та психологічним кліматом, що є в Університеті.

##### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 7.**

1. Забезпечення ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я бібліотечними ресурсами вимагають серйозного покращення. Наприклад, серед 52 найменувань періодичних видань, підписаних університетом на перше півріччя 2020 року, немає жодного видання по Богослов'ю. 2. Визначити необхідний мінімум літератури для забезпечення кожної дисципліни навчального плану та укомплектувати нею бібліотеку. З огляду на необхідність значно покращити рівень інтернаціоналізації, важливо поповнити бібліотеку найкращими англійськими працями та періодичними виданнями з різних сфер богословської науки. У випадку обмеженого доступу до такої літератури – використовувати електронну бібліотеку. 3. Покращити, зробити більш привабливою присутність ОП «Богослов'я» на інформаційному ресурсі Університету, як у навчальному так і науковому сенсі. Наповнювати інтернет сторінку факультету текстовими файлами, аудіо і відео матеріалами, які допоможуть студентам у дистанційному навчанні і науковій роботі.

##### **Рівень відповідності Критерію 7.**

Рівень В

## **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 7.**

Загалом ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича відповідає вимогам Критерію.

## **Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми:**

### **1. Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми.**

Робочі програми ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича розроблені і затверджені згідно з чинними процедурами і вимогами ЗВО. Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича діє «Положення про розроблення та реалізацію освітніх програм Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» від 24 червня 2019 року [https://drive.google.com/file/d/13O1KSnZkg7h4v1NS8Nhp4uqaDjg\\_BHY/view](https://drive.google.com/file/d/13O1KSnZkg7h4v1NS8Nhp4uqaDjg_BHY/view) ОП «Богослов'я» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я 041, котра розміщена на web-сторінці кафедри культурології, релігієзнавства та теології затверджена у 2017 році. Інформація про її перегляд відсутня. Опис декларативний і з нього не зрозуміло який механізм перегляду ОП. Подано лише один приклад. Однак, певний моніторинг та аналіз освітньої програми відбувається. Про це свідчить інформація щодо проведення Круглих столів, котрі стосуються не лише вдосконалення освітніх програм зі спеціальності 041 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича, а й розвитку національної богословської освіти і науки в Україні, загалом (<http://www.religstud.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>) Непрямо про перегляд та вдосконалення ОП свідчать навчальні плани. ЕГ надано навчальні плани за 2017/2018, 2018/2019 та 2019/2020 роки, які незначною мірою відрізняються, а значить в ОП вносилися актуальні компоненти (навчальні дисципліни, практики, тощо).

### **2. Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми.**

Твердження Відомостей самоцінювання про те, що «упродовж багатьох років в Університеті активно запроваджується принцип діалогічно-партнерського залучення до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості» не виглядає декларативним, хоч і бракує більше конкретних прикладів щодо результатів і наслідків опитування. ЕГ було надано для аналізу результати анкетування «Освітні проблеми університетського життя очима студентів», в яких студенти зазначили, що вони брали участь у зустрічах з ректором, брали участь у кафедральних зборах, факультетських зборах, засіданнях старостату стосовно освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості (обрання дисциплін, обговорення форм, розподілу лекцій/практичних). Між тим як саме ці зустрічі вплинули на зміст ОП «Богослов'я» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в анкетах не прослідковується. Інформація щодо участі студентського самоврядування та здобувачів вищої освіти у процедурах, які забезпечують якість ОП було підтверджено під час проведення відео конференцій. Однак, у співбесідах студенти не виявили відповідного глибокого розуміння значимості цих процедур, а тому їх участь є ситуативною, контекстуальною (у момент необхідного втручання – наприклад, під час карантину студенти заявили, що вони мають занадто багато контрольних завдань та просили їх зменшити, оскільки раніше вони мали усні відповіді та обговорення, а тепер потрібно все писати).

### **3. Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери.**

Певні розмови з роботодавцями та врахування їх побажань мали місце, однак лише частково. ЕГ отримала документи, які підтверджують обговорення ОП, зокрема керуючого Чернівецько-Хотинською єпархією УАПЦ архієпископа Чернівецького і Хотинського Германа (лист № 51 від 20 лютого 2020 року) та керуючого Житомирсько-Овруцькою єпархією ПЦУ, єпископа Паісія (лист № 37 від 20 квітня 2018 року). У цих листах висловлені ряд пропозицій щодо статусу та місця окремих компонент в освітній програмі, включення нових компонент тощо. Чітких механізмів залучення працедавців до процедур розроблення, затвердження, моніторингу і періодичного перегляду ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в університеті не виявлено. Не прямо про це свідчить той факт, що актуальні та дієві пропозиції не були враховані. Наприклад: о Ширше обговорити зміст ОП з роботодавцями, в тому числі з метою їх залучення до надання освітніх послуг, а можливо, й фінансування навчального процесу за спеціальністю 041 Богослов'я; о Розробити спільну програму з роботодавцями у сфері профорієнтаційної роботи з метою розширення контингенту здобувачів вищої освіти зі спеціальності 041 Богослов'я з середовища випускників східних регіонів України. Ми усвідомлюємо всю складність втілення вищезазначених рекомендацій, одна саме така робота сприятиме привабливості ОП. Із зустрічей з головними

роботодавцями та зацікавленими ЕГ побачила розуміння цього питання стейкхолдерами і їхню готовність активніше та іновативніше співпрацювати з гарантом та групою забезпечення задля оптимізації ОП та її привабливості для зацікавлених сторін.

#### **4. Існує практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми.**

Університет має інформацію про випускників ОП, оскільки частина з них приймає духовний сан, частина – продовжує навчання в магістратурі. Для оцінки ОП дуже привабливим є той факт, що 42 % її випускників працює за фахом або специфіка їх роботи пов'язана з релігією та міжконфесійними стосунками. Зустріч зі стейкхолдерами показала наявність тяглого, стабільного і міцного зв'язку та спілкування між єрархами ПЦУ, та факультетом, групою забезпечення ОП і їхніми потенційними душпастирями, які навчаються на бакалаврській програмі. Траєкторій працевлаштування випускників широка: переважна більшість випускників працевлаштована у церковних структурах, є випускники, які працюють у органах державної влади і місцевого самоврядування (заступник голови Тернопільської облдержадміністрації – Марчишак А.) (відділ з питань релігії та національностей Чернівецької ОДА – Гергелюк М, Марчук А.), закладах культури (Чернівецька обласна філармонія ім. Дмитра Гнатюка – Повх Т., Тернопільська обласна філармонія – Костецький С., Івано-Франківська обласна філармонія імені Іри Маланюк – Повх М.), освітні установи (Вергелес К., – доктор філософських наук, проф. кафедри філософії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, Луцан І. – канд. іст. н., асист. кафедри культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ, Марчук О. – канд. філос. н., асист. кафедри культурології, релігієзнавства та теології ЧНУ). Однак ця робота не є системною. Не прямо про це свідчить той факт, що список випускників відповідно посилання (<http://www.bogoslov.cv.ua/index.php?id=253&action=art>) закінчується випускниками 2012 року.

#### **5. Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми.**

Реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності під час реалізації ОП регламентується «Положенням про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» (<https://drive.google.com/open?id=1T13xngUzuP-nIcWMSQhijff4G4-x9nux>). Як свідчить документ, формально система забезпечення якості зорієнтована на перевірку дотримання нормативних, законодавчих, регуляторних критеріїв функціонування ОП. Питання щодо актуалізації змісту ОП обговорюються на вченій раді факультету та кафедрі. ЕГ було вибірково надано ксерокопії протоколів засідань вченої ради факультету та кафедри (протокол засідання Вченої ради філософсько-теологічного факультету № 3 від 26.10.2016 року, протокол засідання Вченої ради філософсько-теологічного факультету № 5 від 16.12.2016 року, протокол засідання кафедри № 4 від 31.10.2017), у яких засвідчено процедури актуалізації ОП (обговорення та затвердження новацій), однак ці обговорення були пов'язані з проходженням ліцензування ОП. Не зрозуміло з якою періодичністю відбувається перегляд і реагування на недоліки в ОП.

#### **6. Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема, зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій), беруться до уваги під час перегляду освітньої програми.**

ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича акредитується вперше. З 18 листопада по 20 листопада 2019 року в ЧНУ ім. Ю. Федьковича відбувався акредитаційний аналіз ОП «Богослов'я» другого (магістерського) рівня вищої освіти. ЕГ проаналізувала ЗВІТ про результати акредитаційної експертизи освітньої програми та Висновок ГЕР. ЕГ констатує, що ЧНУ ім. Ю. Федьковича, кафедра та група забезпечення серйозно підійшла до виправлення зауважень та врахування недоліків.

#### **7. В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, яка сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою.**

В академічній спільноті закладу ЧНУ ім. Ю. Федьковича сформоване стійке бажання зберегти ОП «Богослов'я», як одну з візитівок університету, розвивати культуру якості на ОП та сприяти постійному розвитку освітньої програми. Це ставлення до ОП «Богослов'я» звучало на всіх рівнях, на всіх відео конференціях з представниками різних структурних підрозділів, студентів та партнерів. Водночас, у відомості самооцінки бракує посилань на приклади конкретних заходів та їх результати, щодо розуміння та вдосконалення якості ОП.

## **Загальний аналіз щодо Критерію 8:**

### **Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 8.**

Чітке спрямування програми на "церковному замовленні", тобто освіті та формуванні священнослужителів для парафій ПЦУ на Буковині і в суміжних регіонах. Тісний зв'язок і співпраця з декількома єпископами ПЦУ на Буковині, Тернопільщині, Рівненщині та інших регіонах, які співпрацюють з ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і радо приймають до себе в єпархії її випускників як священників. З плідної співпраці з єпископами випливає постійне шліфування якості ОП, врахування фахових потреб церковного служіння та розуміння необхідності її оновлення та актуалізації у відповідь на сучасні регіональні виклики.

### **Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 8.**

При формальному підході до системи внутрішнього контролю якості на рівні ЗВО поза увагою залишаються дійсно дієві актуальні механізми покращення якості вищої освіти за ОП, наприклад профорієнтаційна робота. Оновлення та інноваційні підходи доволі пізно і дуже повільно впроваджуються і ще недостатньо впливають на підвищення якості, гнучкості та відкритості програми до сучасних суспільних викликів. Зважаючи на багатоконфесійний та багатокультурний регіональний контекст, нові виклики і потреби, які постають перед фахівцями з богослов'я в сучасному світі, в державі та українських церквах, важливо приділити максимум зусиль для розширення спектру освітніх пропозицій, і поглиблення її можливостей.

### **Рівень відповідності Критерію 8.**

Рівень В

### **Обґрунтування рівня відповідності Критерію 8.**

Недостатній вплив працедавців, партнерів і студентів на зміст і якість ОП "Богослов'я". Слабка та малоефективна система внутрішнього контролю якості ОПП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

## **Критерій 9. Прозорість та публічність:**

### **1. Визначені чіткі і зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми.**

Правила і процедури, що регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу, з урахуванням вимог чинного законодавства України регламентовано Статутом Університету, «Положенням про організацію освітнього процесу в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича», іншими нормативно-правовими актами у сфері вищої освіти, положеннями про структурні підрозділи, Колективним договором ЧНУ ім. Ю. Федьковича (<http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/kol-dog-2018.pdf>), Правилами внутрішнього трудового розпорядку ЧНУ ім. Ю. Федьковича (<https://drive.google.com/file/d/oB1PzclSOKFQnZzl5alNOMzRxY3N2dGV2b2Y2SfN1Uk5YMTlJ/view>) і трудовим договором (контрактом). Усі документи, що регламентують права та обов'язки учасників освітнього процесу оприлюднені на сайті ЗВО.

### **2. Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті відповідний проект з метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін.**

У мережі Інтернет на сторінці кафедри культурології, релігієзнавства та теології офіційного сайту ЧНУ ім. Ю. Федьковича міститься інформація із закликом долучитися до обговорення структури та змістового наповнення ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти: У зв'язку з підготовкою до ліцензування освітньої програми за спеціальністю 041 – Богослов'я (магістр) та 041 – Богослов'я (бакалавр) просимо зацікавлені сторони долучитися до обговорення її структури та змістового наповнення з метою оптимізації й вдосконалення надання освітніх послуг за цією ОП. Рекомендації та зауваження, відправляти на пошту [cult-dpt@chnu.edu.ua](mailto:cult-dpt@chnu.edu.ua) Однак не відома дата такого оприлюднення, а також відсутня інформація про пропозиції,

побажання й зауваження, що надійшли (якщо такі надійшли), та їх врахування чи нехтування ними. Також немає відгуків на профіль ОП.

**3. Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства.**

ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича оприлюднено на сторінці кафедри релігієзнавства та теології в мережі Інтернет за адресою: <http://www.religstud.chnu.edu.ua/res//religstud/osvitprogbakbog.pdf> Також на web-сторінці кафедри релігієзнавства та теології розміщено робочі програми освітніх компонентів, реалізацію яких забезпечує кафедра культурології, релігієзнавства та теології, зокрема й тих, що передбачені ОП «Богослов'я» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я за адресою: <http://www.religstud.chnu.edu.ua/index>

**Загальний аналіз щодо Критерію 9:**

**Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 9.**

У відкритому доступі на офіційному сайті ЧНУ ім. Ю. Федьковича та web-сторінці кафедри оприлюднені внутрішні нормативно- правові акти, які регулюють права та обов'язки учасників освітнього процесу в університеті, інформація, що стосується ОП та її освітніх компонентів, інформація про викладачів, новини, висвітлюються події.

**Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 9.**

Відсутність інформації про результати обговорення ОП, пропозиції, що поступили та яким чином вони були враховані або не враховані. Крім того, у вкладці «Проект по підготовці освітньої програми за спеціальністю 041 - Богослов'я» (із позначкою Оновлено 2020-06-18) розміщено діючу програму ОП «Богослов'я» 2017 року без змін та корекцій. З огляду на застарілу і недосконалу інтернет сторінку університету і кафедри важко шукати необхідну інформацію

**Рівень відповідності Критерію 9.**

Рівень В

**Обґрунтування рівня відповідності Критерію 9.**

Інформація про ОП «Богослов'я» першого (бакалаврського) рівня прозора та публічна.

**Критерій 10. Навчання через дослідження:**

**1. Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності у закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю.**

*не застосовується*

**2. Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напрямові досліджень наукових керівників.**

*не застосовується*

**3. Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення і апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквіумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо).**

*не застосовується*

**4. Заклад вищої освіти забезпечує можливості для долучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо.**

*не застосовується*

**5. Існує практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються.**

*не застосовується*

**6. Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у науковій діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для виключення можливості здійснення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності.**

*не застосовується*

**Загальний аналіз щодо Критерію 10:**

**Сильні сторони та позитивні практики у контексті Критерію 10.**

*не застосовується*

**Слабкі сторони, недоліки та рекомендації щодо удосконалення у контексті Критерію 10.**

*не застосовується*

**Рівень відповідності Критерію 10.**

*не застосовується*

**Обґрунтування рівня відповідності Критерію 10.**

*не застосовується*

#### **IV. Інші спостереження**

У цьому розділі експертна група може викласти інші спостереження, пов'язані із освітньою програмою, освітньою діяльністю за цією програмою або процедурою проведення акредитації.



Акредитаційний візит он-лайн відбувся в діловій та дружній атмосфері. ЕГ отримала всіляке сприяння від гаранта ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича п. Щербаня М., який щиро вболіває за ОП та студентів, котрі на ній вчать. Зустрічі з ректором та проректорами, роботодавцями, структурними підрозділами ЧНУ, студентським самоврядуванням та студентами були добре організовані і відбулися загалом згідно попередньо затвердженого плану. Ставлення з боку керівництва закладу, гаранта ОП "Богослов'я" і команди викладачів було доброзичливим і коректним. Документи на прохання ЕГ надсилалися на е-адреси членів групи без затримки. Стосовно матеріально-технічного забезпечення ОП- проведено он-лайн екскурсію. Вважаємо, що команда ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, маючи тривалий досвід забезпечення функціонування цієї ОП, загалом компетентна, енергійна і має щире бажання зберегти, розвивати та продовжувати вдосконалювати програму. На жаль різні фактори, певною мірою об'єктивні та зовнішні щодо самої програми ускладнюють роботу гаранта та викладацького колективу. ЕГ сподівається, що наші висновки та рекомендації буде прийнято як конструктивні та корисні для розвитку ОП "Богослов'я" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 041 Богослов'я в галузі знань 04 Богослов'я в ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

## V. Підсумки

На думку експертної групи, підстави для прийняття рішення про відмову в акредитації ОП, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, **відсутні**.

За результатами акредитаційної експертизи експертна група вважає, що освітня програма відповідає Критеріям за наступними рівнями відповідності:

<b>Критерій 1.</b> Проектування та цілі освітньої програми	B
<b>Критерій 2 .</b> Структура та зміст освітньої програми	B
<b>Критерій 3 .</b> Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання	B
<b>Критерій 4 .</b> Навчання і викладання за освітньою програмою	B
<b>Критерій 5 .</b> Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність	B
<b>Критерій 6.</b> Людські ресурси	B
<b>Критерій 7.</b> Освітнє середовище та матеріальні ресурси	B
<b>Критерій 8.</b> Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми	B
<b>Критерій 9.</b> Прозорість та публічність	B
<b>Критерій 10.</b> Навчання через дослідження	<i>не застосовується</i>

*Додатки до звіту:*

*Відсутні*

\*\*\*

Шляхом підписання цього звіту ми стверджуємо, що провели акредитаційну експертизу у повній відповідності із Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та інших актів законодавства, а також здійснювали свої функції добросовісно, неупереджено і доброчесно.

*Документ підписаний кваліфікованими електронними підписами.*

Керівник експертної групи

**Шимко Олена Володимирівна**

Члени експертної групи

**Жуковський Віктор Васильович**

**Матер`ян Естер Миколаївна**